

Sygn. akt I ACa 443/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Marzanna Góral

Sędzia SA Małgorzata Rybicka – Pakuła

Sędzia SA Jacek Sadowski (spr.)

Protokolant st. sekr. sąd. Ewelina Borowska

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. Z., L. A. i A. B.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 26 września 2011 r., sygn. akt I C 1204/10

1. oddala apelację;

2. zasądza od W. Z., L. A. i A. B. na rzecz Skarbu Państwa – Ministra Gospodarki kwoty po 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Sygn. akt I ACa 443/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 września 2011 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo B. B. (1) przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Gospodarki o zapłatę kwoty 1.000.000 zł tytułem odszkodowania za szkodę, jaką powód miał ponieść w związku z wydaniem wadliwego orzeczenia Ministra Przemysłu i Handlu nr 53 z dnia 22 listopada 1948 roku o przejściu na własność Państwa przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A. pow. Ł..

Podstawą wydanego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia poczynione przez sąd okręgowy.

Pierwotnie właścicielką młyna w A., pow. Ł., była E. W.. W dniu 24 października 1946 r. doszło do wpisania prawa własności młyna, w miejsce E. W., na rzecz B. B. (2) w 2/4 oraz I. W. (1) i C. W. po 1/4 części. Ostatecznie współwłaścicielami młyna zostali po połowie I. W. (2) i B. B. (2). Postanowieniem z 9 grudnia 1997 r. Sąd Rejonowy w Łańcucie stwierdził nabycie spadku po I. (poprzednio I.) W. przez brata J. B. (poprzednio C. W.). Upřednio w dniu 22 stycznia 1946 r. Sąd Grodzki w Ł. stwierdził nabycie spadku po E. z R. W., zmarłej 14 września 1942 r., na rzecz B. B.

(2). W postępowaniu tym błędnie wskazywano imię spadkobiercy – „B. (lub H. vel B.)” zamiast (...). W konsekwencji błąd ten był powielany w dalszej dokumentacji własnościowej dotyczącej młyna w A..

W 1991 r. B. B. (1) wniósł o zmianę postanowienia spadkowego z dnia 22 stycznia 1946 r. w ten sposób, że jest on wyłącznym spadkobiercą po E. z R. W. oraz poprzez zmianę imienia z (...) na (...). Wniosek ten, jako spóźniony, na podstawie art. 679 § 1 k.p.c. został przez sąd oddalony. Kolejny wniosek powoda z 2000 r. o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku został odrzucony. W grudniu 2006 r. B. B. (1) wniósł o sprostowanie imienia wnioskodawcy w postanowieniu z 22 stycznia 1946 r. z (...) na (...). Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2009 r. Sąd Rejonowy w Łańcucie w sprawie I Ns 631/06 dokonał sprostowania prawomocnego postanowienia Sądu Grodzkiego w Ł. z 22 stycznia 1946 r. sygn. akt 774/45 poprzez zastąpienie imienia (...) imieniem (...).

Orzeczeniem nr(...) Ministra Przemysłu i Handlu z 22 listopada 1948 r. stwierdzono przejęcie na własność Państwa przedsiębiorstwa w części dotyczącej przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A., powiat Ł. W dniu 12 sierpnia 1966 r. Przewodniczący Komitetu Drobnej Wytwórczości wydał orzeczenie w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A., powiat Ł. z dnia 28 kwietnia 1949 r. i z dnia 29 grudnia 1949 r.

Wnioskiem z dnia 8 lipca 1991 r. B. B. (1) wystąpił do Ministra Przekształceń Własnościowych o zwrot młyna i nieruchomości przyległej w A.. Pismo to zostało przekazane Ministrowi Przemysłu. W odpowiedzi na wystąpienie B. B. (1), pismem z dnia 30 sierpnia 1991 r. Departament (...) poinformował powoda, że wnioski w sprawie unieważnienia decyzji o przejęciu mienia na własność Państwa rozpatrywane są przez Urząd w trybie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. W związku z tym pouczone B. B. (1), że powinien wystąpić z formalnym wnioskiem do Ministerstwa Przemysłu o stwierdzenie nieważności orzeczenia (decyzji) o przejęciu mienia na własność Państwa. W piśmie wskazano również dokumenty, jakie powinny zostać dołączone do wniosku. Żadne dalsze czynności w ramach tego postępowania, jak ustalił sąd okręgowy, nie zostały podjęte ani przez B. B. (1), ani przez organ administracyjny.

Decyzją wojewody z dnia 31 stycznia 1992 r. nieruchomość wchodząca w skład przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A. została skomunalizowana. Gmina Ł. w dniu 4 marca 1993 r. ustanowiła użytkowanie wieczyste i przeniosła własność budynków na rzecz Gminnej Spółdzielni (...) w Ł.. W dniach 26 maja 1993 r. i 12 grudnia 1994 r. doszło do sprzedaży przez Gminną Spółdzielnię (...) w Ł. na rzecz osób fizycznych prawa użytkowania wieczystego i własności budynków. Pismem z dnia 18 marca 1997 r. J. B. wystąpił do Ministerstwa Skarbu Państwa o zbadanie i wyjaśnienie sprawy związanej z aktami notarialnymi z 26 maja 1993 r. i 12 grudnia 1994 r. Pismo to zostało przekazane Ministerstwu Gospodarki i potraktowane jako wniosek o stwierdzenie legalności nacjonalizacji przedsiębiorstwa. W kolejnym piśmie z 16 maja 2000 r. J. B. wskazał, że jego prawo do dziedziczenia i posiadania połowy nieruchomości wraz z połową młyna w A. „nie ma żadnego wspólnego powiązania z drugą połową tej posiadłości p. B. B.. Ta jedna połowa jest moją prywatną własnością”. W piśmie z dnia 4 października 2000 r. Ministerstwo Gospodarki zwróciło się do J. B. o złożenie dokumentów potwierdzających prawa do spadku m.in. po B. B. (2). W odpowiedzi J. B. wyjaśnił, że B. B. (2) żyje i wskazał jego adres. Pomimo tego żadna informacja dotycząca postępowania administracyjnego nie została powodowi przesłana. Pismem z dnia 7 lipca 2000 r. Departament Prawny Ministerstwa Gospodarki zawiadomił o wszczęciu postępowania w sprawie o stwierdzenie legalności nacjonalizacji przedmiotowego przedsiębiorstwa. Adresatami zawiadomienia byli: (...) Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe w Ł. i J. B.. Natomiast pismem z dnia 7 lutego 2001 r. organ prowadzący postępowanie administracyjne zawiadomił o wszczęciu postępowania administracyjnego Urząd Gminy w Ł.. W piśmie tym wskazano, że toczy się ono z wniosku J. B.. Do tych podmiotów wysłano również zawiadomienie o zebraniu materiału dowodowego pozwalającego na rozstrzygnięcie sprawy. Decyzją z dnia 10 maja 2001 r. Minister Gospodarki na podstawie art. 158 § 2 w zw. z art. 156 § 2 k.p.a., działając na wniosek J. B., stwierdził, że orzeczenie nr (...) Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 listopada 1948 r. o przejęciu na własność Państwa przedsiębiorstw w części dot. przedsiębiorstwa Młyn Handlowy- (...) - A., pow. Ł. i orzeczenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 12 sierpnia 1966 r. w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa Młyn Handlowy (...), pow. Ł. z dnia 28 kwietnia 1949 r. i dnia 29 grudnia 1949 r. zostały wydane z naruszeniem prawa. Decyzja ta została doręczona J. B., (...) Urzędowi Wojewódzkiemu, Starostwu Powiatowemu w Ł. i Urzędowi Gminy w Ł.. Decyzją z dnia 22 lutego 2002 r. Minister

Gospodarki na wniosek J. B. na podstawie art. 160 § 1 i § 4 k.p.a. przyznał odszkodowanie w wysokości 845.029 zł z tytułu szkody rzeczywistej poniesionej na mieniu przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A.", pow. Ł., w związku z jego bezprawnym przejęciem na własność Państwa. Z uzasadnienia decyzji wynika, że odszkodowanie zostało przyznane za szkodę rzeczywistą obejmującą całość przedsiębiorstwa, a nie jego połowę. Postanowieniem z 15 stycznia 2004 r. Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej na podstawie art. 145a § 1 w zw. z art. 150 § 1 i art. 149 § 1 k.p.a. na wniosek J. B. wznowił postępowanie zakończone ostateczną decyzją z 22 lutego 2002 r. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 23 września 2003 r. orzekającym, że art. 160 § 1 k.p.a. jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Decyzją z dnia 16 grudnia 2004 r. Minister Gospodarki i Pracy na podstawie art. 151 § 1 pkt 2 w zw. z art. 145a k.p.a., działając na wniosek J. B., uchylił decyzję z dnia 22 lutego 2002 r. i na podstawie art. 160 § 1, 3 i 4 k.p.a. w zw. z art. 145a k.p.a. przyznał odszkodowanie na rzecz J. B. za szkodę poniesioną wskutek niezgodnego z prawem przejęcia na własność Państwa przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A.", pow. Ł. w wysokości 845.025 zł za rzeczywistą szkodę oraz w wysokości 96.001,57 zł za utracone korzyści w okresie od 17 października 1997 r. do 10 maja 2001 r. Jak wynika z uzasadnienia tej decyzji, przyznane odszkodowanie obejmowało szkodę dotyczącą całości przedsiębiorstwa. Decyzją wydaną z urzędu w dniu 12 lipca 2006 r. Minister Gospodarki na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 w zw. z art. 157 § 1 i 2 k.p.a. stwierdził nieważność decyzji Ministra Gospodarki i Pracy z 16 grudnia 2004 r., w części przyznającej na rzecz J. B. odszkodowanie w wysokości 422.514,50 zł za rzeczywistą szkodę i w wysokości 48.000,57 zł za utracone korzyści należne H. B. jako współwłaścicielowi 1/2 części przedsiębiorstwa. Decyzja ta została utrzymana w mocy decyzją Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2006 r. W uzasadnieniu tej decyzji wskazano m.in. że J. B. nie wykazał w sposób należyty uprawnień do odszkodowania za drugą połowę przedsiębiorstwa, przynależną H. vel B. B. (2). Zatem przyznanie całości odszkodowania J. B. stanowiło rażące naruszenie prawa, a to w konsekwencji stanowiło przesłankę do stwierdzenia nieważności części decyzji. Również decyzja z 8 września 2006 r. nie została doreczona B. B. (1). Pismem z dnia 20 czerwca 2009 r. B. B. (1) wystąpił do Ministra Gospodarki o przyznanie odszkodowania z tytułu utraty nieruchomości, utraty maszyn i urządzeń młyna gospodarczego oraz utraconych korzyści w kwocie 1.000.000 zł. Decyzją z 25 lutego 2010 r. Minister Gospodarki odmówił przyznania powodowi odszkodowania. Podstawę decyzji stanowiło ustalenie, że termin do wystąpienia z roszczeniem o odszkodowanie rozpoczął bieg z dniem 10 maja 2001 r., tj. w dacie wydania przez Ministra Gospodarki ostatecznej decyzji stwierdzającej, że do nacjonalizacji doszło z naruszeniem prawa. Pismem z dnia 11 marca 2010 r. B. B. (1) wniósł o dopuszczenie go do udziału w toczącym się postępowaniu administracyjnym w przedmiocie przyznania odszkodowania za niezgodne z prawem przejęcie przedsiębiorstwa. W uzasadnieniu wniosku powołał się na uzasadnienie decyzji z dnia 12 lipca 2006 r. W odpowiedzi organ administracyjny pismem z dnia 22 marca 2010 r. wskazał, że wniosek jest bezprzedmiotowy, albowiem postępowanie w zakresie odszkodowania na rzecz J. B. zakończyło się decyzjami z dnia 12 lipca i 8 września 2006 r., a co do odszkodowania dla B. B. (1) decyzją z dnia 25 lutego 2010 r. Pozwem z dnia 12 stycznia 2005 r. J. B. wystąpił do Sądu Okręgowego w Rzeszowie o zapłatę odszkodowania w kwocie 1.000.0000 zł tytułem uzupełnienia przyznanego mu odszkodowania uznając, że zostało ono zaniżone. Z uwagi na śmierć J. B. sąd okręgowy postępowanie zawiesił postanowieniem z 23 października 2008 r.

Mając powyższe ustalenia na uwadze sąd okręgowy uznał, że powództwo wniesione w tej sprawie nie zasługuje na uwzględnienie. Powołując na uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 roku (III CZP 112/10) wskazał, że do oceny roszczeń powoda zastosowanie w tej sprawie znajdują art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. Następnie po poczynieniu ogólnych uwag odnoszących się do przedawnienia roszczeń odszkodowawczych i początku biegu terminu przedawnienia oraz zacytowaniu tezy wyrok NSA z dnia 12 stycznia 1994 r., II SA 2164/92, zgodnie z którą stroną postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji jest nie tylko strona postępowania zwykłego zakończonego wydaniem kwestionowanej decyzji, lecz również każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczyć mogą skutki stwierdzenia nieważności decyzji, sąd okręgowy stwierdził, że brak jest podstaw do przyjęcia, aby w stosunku do powoda wydana została decyzja nadzorcza uchylająca orzeczenia stanowiące podstawę nacjonalizacji przedsiębiorstwa Młyn Handlowy - (...) - A. pow. Ł.. Postępowanie zakończone wydaniem decyzji z 10 maja 2001 r. zostało bowiem wszczęte nie na wniosek powoda, a J. B., i tylko on traktowany był jako strona tego postępowania. Pomimo istniejącego obowiązku, organ administracyjny nie zawiadomił powoda o toczącym się postępowaniu, a w konsekwencji wydał decyzję z jego pominięciem. W efekcie – jak wywiódł sąd okręgowy – nie tylko nie zaczął biec w stosunku do powoda termin przedawnienia określony w art. 160 § 6 k.p.a., ale w ogóle nie został spełniony warunek do

wystąpienia z powództwem odszkodowawczym. W stosunku do powoda brak jest bowiem decyzji nadzorczej. Zdaniem sądu okręgowego, powód powinien doprowadzić do wznowienia postępowania zakończonego decyzją z 10 maja 2001 r., a dopiero po uzyskaniu stosownego orzeczenia w sprawie, w której uczestniczyć będzie jako strona, będzie mógł wystąpić na drogę sądową z roszczeniami odszkodowawczymi.

Apelację od wydanego wyroku złożyła strona powodowa, zaskarżając wydany wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie w całości wniesionego powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W apelacji zawarte zostały następujące zarzuty:

1. obraza przepisów postępowania cywilnego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie przez sąd dowolnej i błędnej oceny zebranych w sprawie dowodów oraz brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a w szczególności dokumentów:

a/ pisma Ministra Gospodarki z dnia 23.05.2000 r. adresowanego do Archiwum Akt Nowych w W. i uznanie, że powód nie był stroną postępowania administracyjnego, pomimo tego, że z treści tego pisma wynika, że powód B. B. (1) złożył wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego o uznanie decyzji nacjonalizacyjnej za wydaną z naruszeniem prawa i w dalszym postępowaniu był uznawany za stronę;

b/ decyzji Ministra Gospodarki z dnia 08.09.2006 r. znak (...) - która w treści uzasadnienia (k. 5) - w sposób jednoznaczny wskazuje, że powód był traktowany przez Ministra Gospodarki jako strona toczącego się postępowania administracyjnego;

2. obraza przepisów postępowania cywilnego tj. art. 316 § 2 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. przez nierozpoznanie złożonego przez powoda wniosku z dnia 16.09.2011 r. o ponowne otwarcie przewodu sądowego oraz przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda na okoliczności w piśmie tym wskazane, w sytuacji gdy wcześniejsze niezgłoszenie takiego wniosku nie było przez powoda zawinione, a przeprowadzenie tego dowodu - w kontekście ujawnienia już po zamknięciu przewodu sądowego - pisma Ministra Gospodarki z dnia 23.05.2000 r. i jego treści - było niezbędne dla prawidłowego ustalenia stanu faktycznego w sprawie, w tym ustalenia, czy powodowi doręczono zostało pismo Ministerstwa Przemysłu w likwidacji Departamentu (...) z dnia 30.08.1991 r. znak (...)

3. sprzeczność poczynionych ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, wynikająca ze wskazanych powyżej naruszeń przepisów postępowania, polegająca w szczególności na wadliwym uznaniu, że:

a/ roszczenie B. B. (1) może być zrealizowane w trybie administracyjnym po wznowieniu przez niego postępowania administracyjnego, pomimo tego że w sprawie brak jest ustawowych przesłanek do wznowienia tego postępowania;

b/ do przyznania powodowi odszkodowania konieczne jest uprzednie uzyskanie przez powoda decyzji nadzorczej w trybie postępowania administracyjnego, pomimo tego że obowiązujące prawo takiego obowiązku nie przewiduje, a wydana w stosunku do J. B. - drugiego współwłaściciela - decyzja nadzorcza tylko jego dotyczyła i miała związek wyłącznie - już po otrzymaniu przez niego odszkodowania - z jego dalszymi roszczeniami względem Skarbu Państwa o rekompensatę z tytułu utraconych korzyści;

c/ pismo Ministerstwa Przemysłu w likwidacji Departamentu (...) z dnia 30.08.1991 r. znak(...) jest wezwaniem powoda do uzupełnienia wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia (decyzji) o przejęciu mienia na własność Państwa, pomimo tego, iż brak jest dowodu, że powód to pismo otrzymał, a nadto treść rzezonego pisma stanowi jedynie informację co do warunków formalnych, jakie winien zawierać wniosek i nie zawiera żadnych rygorów lub wezwań w przedmiocie złożonego już przez powoda wniosku;

4. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nieustosunkowanie się, do całości materiału dowodowego, a zwłaszcza do znajdującej się, w aktach Ministerstwa Gospodarki - wskazanej wyżej - pisma Ministerstwa Gospodarki z dnia 23.05.2000 r., przez co sąd nie mógł prawidłowo go ocenić, a następnie trafnie

subsumować wyniku oceny materiału dowodowego pod normy prawne, które również z naruszeniem wskazanej normy sąd traktuje jedynie hasłowo i nie przeprowadza ich analizy.

Rozpoznając sprawę w granicach zaskarżenia sąd apelacyjny zważył, co następuje.

Na wstępie wskazać należy, że już po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji i wniesieniu apelacji powód zmarł, co skutkowało zawieszeniem postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. Po ustaleniu następców prawnych, postępowanie w sprawie zostało podjęte z ich udziałem.

Odnosząc się do zarzutów zawartych w apelacji uznać należy, że w zdecydowanej większości są one zasadne. Trafnie i skutecznie skarżący zwalcza zasadniczą tezę sądu okręgowego, stanowiącą podstawę oddalenia powództwa w tej sprawie – brak w stosunku do powoda decyzji nadzorczej stwierdzającej wydanie decyzji, stanowiących źródło szkody, z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. Wbrew stanowisku sądu okręgowego decyzja taka zapadła w dniu 10 maja 2001 r. W tym dniu bowiem została wydana przez Ministra Gospodarki decyzja stwierdzająca, że orzeczenie nr 53 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 listopada 1948 r. o przejęciu na własność Państwa przedsiębiorstw w części dot. przedsiębiorstwa Młyn Handlowy- (...) -A.”, pow. Ł. i orzeczenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 12 sierpnia 1966 r. w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa Młyn Handlowy (...), pow. Ł. z dnia 28 kwietnia 1949 r. i z dnia 29 grudnia 1949 r. zostały wydane z naruszeniem prawa. Trafnie skarżący podważa tezę sądu okręgowego, że decyzja nadzorcza z dnia 10 maja 2001 r. nie odnosi skutku w stosunku do powoda, albowiem powód nie brał udziału w postępowaniu administracyjnym prowadzącym do jej wydania i tym samym nie był stroną tego postępowania.

Zgodnie z art. 28 k.p.a., stroną postępowania administracyjnego jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek. Przepis ten był przedmiotem wykładni zarówno ze strony Sądu Najwyższego, jak i Naczelnego Sądu Administracyjnego. W szczególności, jak zostało to wskazane w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III CZP 28/12, status strony w postępowaniu administracyjnym określają – co do zasady – normy prawa materialnego (administracyjnego lub cywilnego), gdyż one decydują o istnieniu interesu prawnego konkretnej osoby w konkretnej sytuacji faktycznej w uzyskaniu rozstrzygnięcia o jej prawach i obowiązkach oraz kształtują jego treść. Postępowanie zmierzające do stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej ma charakter nadzwyczajny i kontrolny w stosunku do decyzji, zwykle ostatecznej, wydanej w sprawie administracyjnej, a zatem konkretyzującej treść stosunku administracyjnoprawnego w relacjach pomiędzy orzekającym organem administracji a osobą mającą status strony postępowania w rozumieniu art. 28 k.p.a.

Trafnie skarżący podnosi, że skutek decyzji nadzorczej Ministra Gospodarki z dnia 10 maja 2001 r. stwierdzającej wydanie z naruszeniem prawa orzeczenia nr (...) Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 listopada 1948 r. o przejęciu na własność Państwa przedsiębiorstw w części dot. przedsiębiorstwa Młyn Handlowy- (...) -A.”, pow. Ł. oraz orzeczenia Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 12 sierpnia 1966 r. w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa Młyn Handlowy (...), pow. Ł. z dnia 28 kwietnia 1949 r. i dnia 29 grudnia 1949 r. odnosił się do wskazanych w nich decyzji, a tym samym obejmuje podmioty będące ich adresatami. Nie można więc uznać, jak uczynił to sąd okręgowy, że decyzja Ministra Gospodarki z dnia 10 maja 2001 r. nie rodzi skutków prawnych w stosunku do powoda, w szczególności zaś nie stanowi podstawy prawnej (prejudykatu) zgłoszenia roszczeń odszkodowawczych, zgodnie z art. 160 k.p.a.

W końcu wskazać należy, że wywodu sądu okręgowego pomijają zasadę związania sądu cywilnego decyzją administracyjną. Sąd w postępowaniu cywilnym nie jest bowiem uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej, w tym badania okoliczności, które mogą uzasadniać jej nieważność. Tym samym brak było podstaw w tej sprawie do kwestionowania ważności (skuteczności) decyzji nadzorczej z dnia 10 maja 2001 r. w stosunku do powoda.

Pomimo błędnego uzasadnienia wyroku sądu okręgowego odpowiada jednak ostatecznie prawu. Skutecznie bowiem strona pozwana podniosła w tej sprawie zarzut przedawnienia roszczeń odszkodowawczych strony powodowej (pismo

procesowe pozwanego z dnia 19 sierpnia 2010 r.: k. 78). Termin przedawnienia roszczeń odszkodowawczych powoda wyznacza w tej sprawie norma z art. 160 § 6 k.p.a. Artykuł 160 k.p.a. został uchylony z dniem 1 września 2004 r. przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692 z ze zm.). Jednakże na podstawie art. 5 ustawy nowelizującej do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia jej w życie stosuje się art. 160 k.p.a. w brzmieniu obowiązującym do tego dnia. Wątpliwości związane z wykładnią tego przepisu przejściowego zostały ostatecznie wyjaśnione w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10. W orzeczeniu tym wskazano, że dla wyznaczenia właściwego reżimu odszkodowawczego decydujące znaczenie ma data wydania ostatecznej decyzji administracyjnej stanowiącej źródło szkody. Jeżeli decyzja ta została wydana przed dniem 1 września 2004 r., do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej tą decyzją ma zastosowanie w każdym wypadku art. 160 § 1-3 i 6 k.p.a., niezależnie od daty wydania decyzji nadzorczej, stwierdzającej nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. decyzji stanowiącej źródło szkody.

Zgodnie z art. 160 § 6 k.p.a. roszczenie odszkodowawcze przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2, że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1. Jak zasadnie podnosi strona pozwana, zważywszy, że decyzja nadzorczą stwierdzającą wydanie z naruszeniem prawa orzeczenia nr(...)Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 listopada 1948 r. o przejęciu na własność Państwa przedsiębiorstw w części dot. przedsiębiorstwa Młyn Handlowy- (...) -A.", pow. Ł. oraz orzeczenia Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z dnia 12 sierpnia 1966 r. w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa Młyn Handlowy (...), pow. Ł. z dnia 28 kwietnia 1949 r. i z dnia 29 grudnia 1949 r., została wydana przez Ministra Gospodarki w dniu 10 maja 2001 r., podnoszone w tej sprawie roszczenie odszkodowawcze powoda uległo przedawnieniu po upływie 3 lat od tej daty. Decyzja ta bowiem miała charakter decyzji ostatecznej w świetle art. 16 § 1 k.p.a. – w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania decyzji z dnia 10 maja 2001 r.. Od tej decyzji nie przysługiwał żaden środek odwoławczy w administracyjnym toku instancji. Tym samym, zgodnie z art. 160 § 6 k.p.a., termin przedawnienia rozpoczął swój bieg z dniem wydania tej decyzji.

Odnosząc się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia pełnomocnik strony powodowej w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji wskazał następujące zarzuty:

- z treści decyzji wydanej przez Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2006 r. utrzymującej w mocy decyzję z dnia 12 lipca 2006 r. stwierdzającą częściową nieważność decyzji Ministra Gospodarki z dnia 16 grudnia 2004 r., która przyznawała odszkodowanie J. B. wynika, że postępowanie w przedmiocie odszkodowania należnego powodowi nadal będzie się toczyć i zostanie zakończone odrębną decyzją po przedstawieniu przez uprawnione osoby stosownej legitymacji prawne;
- powód nie mógł wystąpić o odszkodowanie do czasu uzyskania postanowienia Sądu Rejonowego w Łąncucie, które wydane zostało dopiero w dniu 1 kwietnia 2009 r. i na mocy którego sprostowano treść prawomocnego postanowienia Sądu Grodzkiego w Łąncucie z dnia 22 stycznia 1946 r. w przedmiocie nabycia spadku po E. z R. W.;
- termin przedawnienia w tej sprawie wynosi 10 lat, zgodnie z art. 442 § 1 zd. 2 k.c., który powinien znaleźć zastosowanie.

Z zarzutami tymi nie można się zgodzić. Co do pierwszego z nich wskazać należy, że przywołane przez skarżącego postępowanie administracyjne w przedmiocie przyznania odszkodowania zakończone zostało w stosunku do powoda ostateczną decyzją z dnia 25 lutego 2010 r. Podstawą odmowy przyznania odszkodowania był fakt upływu trzyletniego terminu przedawnienia przewidzianego w art. 160 § 6 k.p.a. Tym samym w świetle tego orzeczenia, przywołana przez stronę powodową decyzja Ministra Gospodarki z dnia 8 września 2006 r. nie stanowiła podstawy do przerwania biegu przedawnienia. Co do drugiego zarzutu podniesionego przez stronę powodową wskazać trzeba, że powód już na początku lat 90 ubiegłego wieku, a więc jeszcze przed wydaniem ostatecznej decyzji nadzorczej z 2001 r.,

podjął działania prawne w związku z treścią postanowienia Sądu Grodzkiego w Łańcucie. Jednakże dopiero w roku 2006 r., a więc już po upływie terminu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych, złożył wniosek o sprostowanie tego postanowienia (wniosek z 6 grudnia 2006 r.: k. 21). Tym samym złożenie tego wniosku nie mogło stanowić podstawy do przerwania biegu terminu przedawnienia, który upłynął już przed jego złożeniem. Podstawy takiej nie mogły również stanowić wcześniejsze, niecelowe z punktu widzenia zamierzonego skutku, działania prawne powoda – wniosek złożony w 1991 r. o zmianę postanowienia spadkowego, oddalony postanowieniem Sądu Rejonowego w Łańcucie z dnia 28 lipca 1992 r. (k. 14-16) oraz ponowny wniosek w tym przedmiocie, odrzucony postanowieniem Sądu Rejonowego w Łańcucie z dnia 13 grudnia 2000 r. (k. 17-20). Niezasadny jest w końcu wywód prawny pełnomocnika powoda wskazujący na dziesięcioletni termin przedawnienia roszczeń powoda, zgodnie z normą zawartą w art. 442 § 1 zd. 2 k.c. Jak zostało to już wskazane powyżej, zważywszy, że decyzje stanowiące podstawę roszczeń odszkodowawczych powoda (źródło szkody) wydane zostały przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, zgodnie z art. 5 tej ustawy, do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie stosuje się art. 160 k.p.a., w tym również art. 160 § 6 k.p.a. Przepis art. 160 § 6 k.p.a., jako przepis szczególny, wyłącza zastosowanie w tym zakresie normy zawartej w art. 442 § 1 zd. 2 k.c. Trzyletni termin przedawnienia przewidziany w art. 160 § 6 k.p.a. biegnie niezależnie od momentu powstania szkody oraz momentu dowiedzenia się o szkodzie przez uprawnionego.

Z tych wszystkich względów uznając, że wyrok sądu okręgowego, pomimo błędnego uzasadnienia, ostatecznie odpowiada prawu, sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił wniesioną apelację jako niezasadną. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu – art. 98 § 1 i 3 oraz art. 105 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.